

системи розвитку особистості школярів (розвиваюча, прогностична, комунікативна, стимулююча) та функції, що охоплюють роль даного навчального закладу в регіоні (районі, місті, області), які характеризуються широкими зв'язками з іншими системами й середовищами.

Список використаних джерел:

1. Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. Спецвип. 6. Ч. II. Слов'янськ : СДПУ, 2012. 165 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://ddpu.edu.ua/images/naukvid/gnvp/maket-6-2.pdf#page=4>
2. Каташов А. І. Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.nenc.gov.ua/doc/autoref/atahov.pdf>
3. Інновації в управлінні ЗНЗ. Освіта Полтавщини: Часопис / [ред. С. В. Корольок]. Полтава : ПОІППО, 2008. № 16. 116 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://pano.pl.ua/file/book/chasopus.pdf#page=14>
4. Персоналізований підхід в управлінні педагогічним колективом школи / Т. В. Рогова. Харківський нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2006. 300 с.

СТВОРЕННЯ НАУКОВОЇ ШКОЛИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Шарлай Н. М., Соколенко В. М., Федотенкова Н. М.
(Полтава, Україна)

Проблеми підготовки майбутньої наукової еліти є дуже важливими для держави. В Україні склалася критична ситуація з поповненням національної науки молодими кадрами. Існує очевидна необхідність в успішному фаховому середовищі, яке гарантувало б постійне поповнення науки молоддю. Підготовка молодих науковців у наукових школах є ефективною педагогічною технологією, яка відповідає сучасним вимогам розбудови національної освіти і науки. Наукова школа є ефективною моделлю освіти, яка транслює, крім суто наукового змісту, культурні норми і цінності від старшого покоління до молодшого. Питання, пов'язані з формуванням та успішним функціонуванням наукових шкіл, їх внеском у вітчизняну та світову науку набувають особливого значення. Саме наукова школа є таким науково-освітнім середовищем, де «виростають» нові наукові кадри. Передача нагромадженого в школах досвіду, методів та стилю керівництва науковими колективами, створення в них здорового мікроклімату та моральних принципів, високого стандарту досліджень сприятиме успішному вирішенню завдань, поставлених перед

вітчизняною наукою [3].

В усіх країнах світу наукові школи є основним місцем підготовки науковців. Школи прокладають нові шляхи в науці, розширюють діапазон пошуку. Процес створення такої школи досить складний і тривалий. Цілком зрозуміло, що справжня наукова школа унікальна, суттєво відрізняється від загальної наукової спільноти та багато в чому є неповторною в історії науки. Найважливіші фактори формування наукової школи: знайти, сформувати свій, авторський напрям і методи творчої діяльності; діяти цілеспрямовано і послідовно; навчати учнів в процесі спільної практичної, дослідницької роботи в науковому колективі.

Наукові школи створювалися, як правило, при переході від індивідуальної наукової роботи до колективної. Мета діяльності наукових шкіл – підготовка науковців.

Наукові школи, що виникали, були, трьох типів. Одні з них утворювалися на базі університетів і групувалися, зазвичай, довкола видатних учених. Такі наукові школи прийнято називати класичними, бо вони поєднували в собі навчання і передачу знань з проведенням наукових досліджень. Другий тип, що створювався на межі ХІХ–ХХ ст., – дисциплінарні наукові школи. Вони організовувалися на базі дослідницьких інститутів і лабораторій [3].

Організації науки не можна давати розвиватися стихійно, необхідно вивчати закономірності розвитку колективної наукової роботи, ми повинні вміти відбирати творчо талановитих людей.

Наукові школи сприяють залученню творчої молоді до науки, виступаючи своєрідними системами відбору, підготовки та виховання, дослідників. Як наслідок навколо лідера формується колектив його учнів і співробітників, який за певних умов може стати початком школи. І, навпаки, за несприятливих організаційних умов перспективна за рівнем науковості група може залишитися на початковому рівні, не набувши характерних рис наукової школи [2]. Формуючи сприятливий мікроклімат у колективі, надаючи йому необхідне фінансове та кадрове забезпечення, можна певною мірою керувати процесом формування школи. У наведених вище структурах функціонує більшість наукових шкіл. Колективів на чолі з лідером. Перша структура свідчить про важливу роль зв'язків науково-дослідних інститутів з вузами, послаблення яких може завдати серйозної шкоди формуванню наукових шкіл.

Отже, характерними рисами наукових шкіл є вироблення відповідного методу і стилю дослідження, підходу до розуміння явищ, наукової ідеології, які сприяють перетворенню колективу дослідників на колектив одностайців, своєрідне наукове та ідейне братство, об'єднане тісною співдружністю.

Список використаних джерел:

1. Фурман А. В. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування. *Психологія і суспільство*. 2014. № 3. С. 11–29.
2. Шарлай Н. М. Феномен поняття «наукова школа» в контексті сучасної педагогічної думки збірник наукових праць. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. Старобільськ, 2020. № 7 (338). С. 126–132.

ДО ПИТАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Шевченко О. М.
(Полтава, Україна)

Спілкування є важливою частиною життєдіяльності будь-якої людини. Діяльність людини неможливо уявити без спілкування. У сучасному інформаційному світі надзвичайно важливого значення набуває професійне спілкування. Адже воно виступає в ролі взаємодії і обміну інформацією між людьми у професійній, діловій та науковій сфері. Професійне спілкування викладача відбувається за визначеними правилами і обов'язково вимагає серйозної та цілеспрямованої підготовки, оскільки чим успішніше буде спілкування викладача зі здобувачем освіти, тим ефективніше викладач зможе вирішувати поставлені професійні цілі.

Концептуальні основи розробки проблеми спілкування пов'язані з працями багатьох відомих психологів і педагогів, зокрема Б. Ананьєва, В. Бехтерева, Л. Виготського, Б. Ломова та інших науковців, які розглядали спілкування як важливу умову формування особистості. Питання професійного спілкування та формування комунікативної культури досліджували І. Авдеева, О. Бовдир, В. Кан-Калик, В. Лозовецька, Л. Руденко та ін. [2, с. 51].

Більшість науковців вважають, що спілкування займає одне з провідних місць у педагогічній діяльності, а звідти – у спілкуванні викладачів зі здобувачами вищої освіти в силу значимості впливу спілкування на створення «суб'єкт-суб'єктних» стосунків в процесі педагогічної взаємодії викладача та здобувача. Спілкування саме у педагогічній діяльності є функціональним і професійно значущим.

Поняття «професійне спілкування» можна визначити як сукупність комунікативних якостей і навичок, властивих професіоналу. Професіонал розглядається у цьому разі як людина, яка має певний професійний досвід спілкування і відповідає вимогам професійних стандартів [3, с. 79].

В. Кан-Калік виокремлює такі комунікативні уміння, що є необхідними для педагога: